

DECIZIA Nr.156 din 6 mai 2020

referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a dispozițiilor art.I din Hotărârea Senatului nr.16/2020 pentru completarea Regulamentului Senatului, precum și a hotărârii în ansamblul său

Publicată în Monitorul Oficial nr.478 din 05.06.2020

Valer Dorneanu	- președinte
Cristian Deliorga	- judecător
Daniel Marius Morar	- judecător
Mona-Maria Pivniceru	- judecător
Gheorghe Stan	- judecător
Livia Doina Stanciu	- judecător
Elena-Simina Tănăsescu	- judecător
Varga Attila	- judecător
Benke Károly	- magistrat-asistent șef

1. Pe rol se află soluționarea sesizării de neconstituționalitate a Hotărârii Senatului nr.16/2020 pentru completarea Regulamentului Senatului, în ansamblu, precum și, în particular, a dispozițiilor art.110¹ și art.133¹ din Regulamentul Senatului, sesizare formulată de Grupul parlamentar al Partidului Național Liberal din Senat.

2. Sesizarea de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr.2024 din 9 aprilie 2020 și constituie obiectul Dosarului nr.502C/2020.

3. **În motivarea sesizării de neconstituționalitate** sunt formulate critici de neconstituționalitate extrinsecă și intrinsecă.

4. Cu privire la criticile de neconstituționalitate extrinsecă, se susține că Hotărârea Senatului nr.16/2020, prin prisma procedurii utilizate pentru adoptarea sa, încalcă art.1 alin.(3) și (5), precum și art.64 din Constituție. Aceasta a fost adoptată în cadrul unei ședințe de plen și printr-o procedură de vot nereglementate prin Regulamentul Senatului în forma în vigoare la data de 26 martie 2020, data desfășurării ședinței antereferte. Astfel, procedura pentru desfășurarea ședinței on-line a Senatului din data de 26 martie 2020, derogatorie de la Regulamentul Senatului în vigoare, a fost dezbătută doar de membrii Biroului permanent al Senatului în ședința din 24 martie 2020. Cu excepția stenogramei ședinței din 24 martie 2020, nu există pe pagina de internet a Senatului o hotărâre a Biroului permanent având ca obiect aprobarea procedurii pentru desfășurarea ședinței on-line a Senatului din data de 26 martie 2020, ceea ce înseamnă că această procedură nu a fost instituită printr-un act normativ intern al Senatului. Mai mult, Biroul permanent nu are atribuția de a modifica procedura ședințelor ținute de plenul Senatului sau procedura adoptării actelor normative aflate în competența Senatului. Aceste modificări vizează însuși Regulamentul Senatului, or, o stenogramă de ședință a Biroului permanent nu are valoare juridică a unei hotărâri adoptate de plenul Senatului sau de Biroul permanent.

5. Desfășurarea lucrărilor Senatului este o procedură parlamentară stabilită prin capitolul II al Regulamentului Senatului, iar programul de activitate al acestuia este propus de Biroul permanent și aprobat de Senat. Se subliniază că Biroul permanent are doar atribuția de a propune înscrierea pe ordinea de zi a aprobării Regulamentului Senatului sau a modificărilor acestuia, neputând exercita alte atribuții dacă acestea nu sunt prevăzute de lege, regulament sau o hotărâre a Senatului.

6. Desfășurarea lucrărilor plenului Senatului din data de 26 martie 2020 a avut loc în baza unei proceduri aprobate de Biroul permanent, și nu în baza Regulamentului Senatului în vigoare, ceea ce înseamnă că atât ședința, cât și procedura de votare s-au realizat în mod nereglementar. În ședința anterefertă a fost modificat Regulamentul Senatului, aspect care a permis adoptarea, ulterior, de către Biroul permanent la data de 30 martie 2020 a două hotărâri, și anume Hotărârea nr.8/2020 pentru aprobarea procedurii privind desfășurarea prin mijloace electronice a ședințelor plenului Senatului în care se adoptă proiecte de legi sau propuneri legislative și Hotărârea nr.9/2020 pentru aprobarea procedurii privind organizarea dezbaterilor politice cu participarea prim-ministrului, în cadrul ședinței plenului Senatului, desfășurate prin mijloace electronice. Se apreciază că modificările exprese operate asupra Regulamentului Senatului au permis Biroului permanent să modifice el însuși regulamentul,

contrar art.64 din Constituție. S-au încălcat, astfel, principiul legalității și cel al loialității constituționale. Se menționează că normele constituționale cu caracter procedural incidente în materia legiferării sunt intrinseci principiului legalității, sens în care se face trimitere la Decizia Curții Constituționale nr.128 din 6 martie 2019 și la Raportul Comisiei de la Veneția intitulat „Rule of law checklist”.

7. În ceea ce privește criticile de neconstituționalitate intrinsecă, se arată că art.133¹ din Regulamentul Senatului, introdus prin Hotărârea nr.16/2020, a acordat Biroului permanent atribuția de a stabili prin hotărâre proprie procedura de desfășurare prin mijloace electronice a ședințelor Biroului permanent al Senatului, a ședințelor Comitetului liderilor grupurilor parlamentare, a ședințelor comisiilor permanente, precum și a ședințelor plenului Senatului. Astfel, a fost transferată o atribuție constituțională a Senatului, derivată din principiul autonomiei regulamentare, către un organ intern de conducere a Senatului, respectiv Biroul permanent. Or, Biroului permanent nu îi pot fi transferate competențe decizionale care țin fie de exercitarea suveranității naționale, fie de competența plenului Senatului.

8. Se arată că, potrivit art.64 alin.(1) din Constituție, Camerele Parlamentului dispun cu privire la propria organizare și la procedurile de desfășurare a lucrărilor parlamentare prin regulamentele proprii, aceasta fiind o aplicare a principiului autonomiei regulamentare a Parlamentului. Niciuna dintre Camerele Parlamentului nu îi poate rezerva Biroului permanent o atribuție proprie și exclusivă a Camerelor, precum cea a stabilirii de către Biroul permanent a procedurii de desfășurare prin mijloace electronice a ședințelor Biroului permanent al Senatului, a ședințelor Comitetului liderilor grupurilor parlamentare, a ședințelor comisiilor permanente, precum și a ședințelor plenului Senatului deoarece se încalcă principiul autonomiei parlamentare. Normele de procedură privind desfășurarea ședințelor plenului Senatului intră în categoria normelor regulamentare care permit desfășurarea activităților parlamentare în scopul îndeplinirii atribuțiilor constituționale ale Parlamentului și, ca atare, trebuie reglementate direct prin regulamentul propriu, iar nu indirect prin delegarea competenței către un organ de conducere intern al Parlamentului pentru a fi adoptate prin hotărâre a Biroului permanent. Astfel, Biroul permanent își depășește cu mult rolul său constituțional, întrucât nu se mai limitează la organizarea activității plenului Senatului, ci exercită chiar atribuțiile acestuia. Numai plenul fiecărei Camere poate decide cu privire la procedurile de organizare și funcționare, iar nu președinții celor două Camere sau Birourile permanente. Aceste organe interne de conducere au doar atribuții de punere în executare, de coordonare a procedurilor de organizare și funcționare stabilite prin decizia plenului, și în niciun caz nu pot avea atribuții de stabilire în concret a procedurilor de organizare și funcționare pentru plen, indiferent de contextul și de împrejurările avute în vedere ca situații excepționale.

9. Prin urmare, se apreciază că sunt încălcate art.2, art.61 alin.(1) și art.64 alin.(1) din Constituție și, întrucât autonomia parlamentară constituie expresia statului de drept, se reține și încălcarea art.1 alin.(3) și (5) din Constituție.

10. Se mai arată că noua reglementare stabilește desfășurarea ședințelor prin mijloace electronice, fără a le identifica, spre deosebire, de exemplu, de art.136 din Regulament, care, atunci când reglementează cu privire la mijloacele electronice, precizează că acestea constau într-o consolă și o cartelă/ un card magnetic de votare, cu afișarea electronică a votului. Noul text regulamentar consacră o procedură necunoscută senatorilor, neprevizibilă și care urmează a fi supusă deciziei netransparente și discreționare a Biroului permanent, care o va adopta prin hotărâri proprii ori de câte ori dorește majoritatea politică. O astfel de procedură pentru derularea ședințelor Senatului este total neclară, impredictibilă și arbitrară, fiind contrară art.1 alin.(3) din Constituție privind statul de drept.

11. Se mai arată că noua procedură descrisă sumar în Hotărârea Senatului nr.16/2020 nu conferă niciuna dintre garanțiile democratice prevăzute de Constituție cu privire la funcționarea Camerelor Parlamentului, autorul sesizării referindu-se, în mod particular, la principiul „opозиția se exprimă, iar majoritatea decide”. Aceasta face imposibilă exercitarea de către senatori a dreptului de a formula și de a susține amendamente, ceea ce încalcă posibilitatea de exprimare a tuturor tendințelor politice reprezentate în Parlament, sens în care se face trimitere la Decizia Curții Constituționale nr.25 din 22 ianuarie 2020. Suprimând posibilitatea dezbaterilor parlamentare și înlocuind proceduri decizionale elaborate și echilibrat reglementate tocmai pentru a garanta respectarea principiului „opозиția se exprimă, iar majoritatea decide” cu unele expeditiv și care urmează a fi adoptate de un organ intern al Senatului, este afectată implicit și exprimarea voinței politice a cetățenilor, ceea ce încalcă art.8 din Constituție privind pluralismul politic.

12. Se mai susține că actele adoptate de Biroul permanent ce modifică procedura desfășurării ședințelor plenului Senatului sunt sustrate controlului de constituționalitate prevăzut de art.146 lit.c) din Constituție, în condițiile în care acestea reglementează aspecte de procedură parlamentară care țin de Regulamentul Senatului și de competența plenului acestuia. Se fac referiri la Decizia nr.727 din 9 iulie 2012, considerentele redată fiind adaptate ipotezei controlului de

constituționalitate a regulamentelor Camerelor Parlamentului și se apreciază că au fost încălcate dispozițiile art.142 alin.(1) din Constituție.

13. Se menționează că textul criticat lasă nereglementate două situații, respectiv: (i) nu identifică toate situațiile excepționale pe durata cărora Biroul permanent își poate exercita noua competență decizională și nici autoritățile competente să constate acele situații excepționale de natură să facă imposibilă prezența senatorilor la sediul Senatului și (ii) procedura de desfășurare a ședințelor plenului prin mijloace electronice, adoptată prin Hotărârea Biroului permanent nr.8/2020 prevede totuși prezența unor parlamentari la ședința de plen a Senatului, la prezidiu, fapt de natură să creeze confuzie în aplicarea art.133¹ din Regulament, întrucât nu sunt stabilite criteriile pe baza cărora unii parlamentari pot fi prezenți la lucrările plenului, iar alții s-ar afla în imposibilitatea de a fi prezenți, determinată de existența unei situații excepționale. Totodată, se apreciază că noua procedură nu permite nici verificarea cvorumului de ședință și nici stabilirea pe calea votului a caracterului public/ secret al ședinței, nefiind reglementate criteriile în funcție de care se decide caracterul public/ secret al ședinței și modalitatea în care se asigură controlul democratic din partea alegătorilor asupra activităților și actelor adoptate de plenul Senatului. Se încalcă, astfel, art.1 alin.(5), art.67 și art.68 alin.(2) din Constituție.

14. Se susține că redactarea textului criticat este neclară, întrucât se referă atât la „situații excepționale, constatate de către autoritățile abilitate”, cât și la competența Biroului permanent, după consultarea Comitetului liderilor grupurilor parlamentare, de a declara, prin decizie, situația excepțională. Or, Biroul permanent nu poate constata, institui sau declara situații excepționale, chiar dacă această declarație vizează recurgerea la o procedură electronică pentru derularea activităților organelor interne de lucru și de conducere ale Senatului sau ale plenului Senatului. Prin urmare, textul criticat nu îndeplinește cerințele de calitate ale actelor normative prevăzute de art.1 alin.(5) din Constituție. Mai mult, întrucât Biroul permanent poate oricând să declare o situație excepțională, nefiind ținut, în acest sens, de vreun criteriu obiectiv, rezultă că textul criticat contravine art.1 alin.(3) din Constituție privind statul de drept.

15. Se mai arată că situațiile excepționale la care face referire textul criticat nu sunt circumstanțiate altfel decât prin faptul că trebuie constatate de niște autorități abilitate neidentificate și că nu necesită decât colaborarea dintre un organ de conducere al Senatului și un organ politic cu rol informal în cadrul Senatului, fără participarea întregii Camere și fără intervenția uneia dintre celelalte două puteri în stat care să poată juca rolul de contra-putere, rol pe care îl are Parlamentul față de puterea executivă în cazul stărilor excepționale ori în cazul ordonanțelor de urgență. Se încalcă, astfel, art.64 coroborat cu art.1 alin.(3), art.92 alin.(2) și (3) și art.93 alin.(1) din Constituție.

16. Se subliniază că o competență decizională precum declararea unei situații excepționale care împiedică parlamentarii să fie prezenți la sediul instituției și să își desfășoare activitatea conform regulilor de procedură stabilite prin Constituție și dezvoltate prin regulamente vizează chiar exercitarea suveranității naționale de vreme ce afectează activitatea normală a adunării reprezentative a cetățenilor. De aceea, art.2 alin.(2) din Constituție interzice exercitarea suveranității în nume propriu de către un grup, fie el și constituit în Biroul permanent al unei Camere. Prin această delegare de competențe decizionale de la nivelul Parlamentului la nivelul unei structuri interne a unei singure Camere se ajunge la exercitarea de către Biroul permanent al Senatului a unor atribuții care țin de competența Parlamentului, ceea ce încalcă art.2 alin.(2) și art.93 din Constituție.

17. Cu privire la art.110¹ din Regulament, introdus prin Hotărârea Senatului nr.16/2020, se arată că procedura reglementată de acest text nu asigură nici pluralismul politic impus de art.8 din Constituție și nici protecția minorității/ opoziției parlamentare, astfel cum recomandă Comisia de la Veneția. Prin cumularea votului final cu votul asupra raportului și interzicerea dreptului de a depune amendamente ori de a dezbate conținutul normativ al legii, se încalcă funcția deliberativă a Parlamentului, prevăzută de art.61 alin.(1) din Constituție. Se mai arată că, întrucât procedura de desfășurare a votului final poate fi modificată de Comitetul liderilor grupurilor parlamentare, se realizează un transfer de competențe constituționale de la Parlament către un organ politic al unei Camere, deși modificarea procedurii de vot se hotărăște de Senat la propunerea președintelui sau a oricărui senator. Mai mult, acest comitet poate modifica unilateral și arbitrar dispoziții din Regulamentul Senatului. Se concluzionează că delegarea unei competențe decizionale pe care Constituția a dat-o în competența exclusivă a Camerei în întregul său către un organ politic fără rol de conducere și fără atribuții de lucru în respectiva Cameră încalcă art.64 alin.(1) din Constituție, precum și statul de drept, cu referire la principiul legalității

18. În conformitate cu dispozițiile art.27 alin.(2) și (3) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, sesizarea a fost comunicată președintelui Senatului, pentru a transmite punctul de vedere al Biroului permanent al Senatului.

19. **Președintele Senatului** a transmis Curții Constituționale punctul de vedere al Biroului permanent al Senatului, prin care se apreciază că sesizarea de neconstituționalitate este neîntemeiată.

20. Cu privire la criticile de neconstituționalitate intrinsecă referitoare la faptul că dezbaterile procedurii de desfășurare a ședinței on-line a Senatului din data de 26 martie 2020 s-a realizat doar în Biroul permanent, se arată că stabilirea unei proceduri speciale de desfășurare a ședințelor unor structuri de conducere și de lucru ale Senatului și chiar ale plenului acestuia s-a realizat ad-hoc și numai pe perioada stării de urgență decretate prin Decretul Președintelui României nr.195/2020. Adoptarea unei proceduri parlamentare speciale se justifică prin cerința ca Parlamentul, ca orice altă autoritate și instituție publică, să adopte temporar măsuri speciale pentru a asigura desfășurarea în continuare a activității, în condițiile decretării stării de urgență. În acest sens, se invocă art.51 alin.(1) din anexa nr.1 la decretul anterferit, menționându-se că Biroul permanent, ca organ intern de conducere al Senatului, și-a asumat atribuția prevăzută în art.35 alin.(1) lit.d) din Regulamentul Senatului, potrivit căruia Biroul permanent pregătește și asigură desfășurarea în bune condiții a lucrărilor Senatului. Întrucât membrii Senatului nu aveau posibilitatea să participe, în condiții normale, la o ședință publică în plenul acestuia, care să aibă pe ordinea de zi un proiect de hotărâre privind completarea Regulamentului Senatului, date fiind declararea stării de urgență și prioritatea acordată eliminării riscurilor de contaminare virusologică, Biroul permanent este singurul organism din cadrul Senatului îndreptățit să adopte temporar o procedură specială pentru desfășurarea activității parlamentare la nivelul plenului Senatului, al grupurilor politice, al comisiilor și, inclusiv la nivelul Secretariatului general al Camerei respective. Acest organism este pe deplin îndreptățit să aprecieze oportunitatea oricăror măsuri, inclusiv a celor cu caracter tehnic, și să le stabilească conținutul propriu-zis, cu condiția ca acestea să fie adaptate specificului unei anumite lucrări cu caracter parlamentar de competența Senatului.

21. Se mai subliniază că procedura prin care Biroul permanent a aprobat reguli speciale pentru desfășurarea prin mijloace electronice a ședințelor plenului Senatului reflectă consensul politic al membrilor acestuia, iar lipsa oricărei rezerve din partea vreunui grup parlamentar arată inconsistența criticii aduse. Cu privire la faptul că procedura respectivă nu s-a concretizat într-o hotărâre a Biroului permanent, se arată că, potrivit cutumei parlamentare, aprobările diferitelor acte/ documente/ cereri de către Biroul permanent se fac fără adoptarea unui act formal, fiind suficient votul majoritar exprimat de membrii săi. Se menționează că procedura de lucru on-line este doar o modalitate tehnică de aplicare a unor dispoziții cuprinse în Regulamentul Senatului, într-un context parlamentar special, generat de decretarea stării de urgență.

22. Se susține că promovarea temporară de către Biroul permanent al Senatului, în deplină concordanță cu prevederile regulamentare, a unor reguli procedurale interne, motivate de existența unor situații extraordinare și de măsuri excepționale decretate de Președintele României, este o modalitate prin care acest organism de conducere al Senatului aplică însuși Regulamentul acestei Camere.

23. Cu privire la criticile de neconstituționalitate intrinsecă, se arată că noile reglementări au un caracter exclusiv tehnic, nu reglementează raporturi specifice dreptului parlamentar și nu afectează cu nimic raporturile politice între grupurile parlamentare și între majoritate și opoziție și nici drepturile specifice ale fiecărui senator de a iniția legi, de a propune amendamente, de a-și exprima o voință politică și dreptul de a vota. Senatorii își păstrează toate drepturile aferente exercitării mandatului parlamentar, fără nicio restricție.

24. Cu referire la susținerea autorului sesizării potrivit căreia nouă procedură nu permite senatorilor să propună amendamente la inițiativele legislative aflate în dezbateri parlamentară la Senat, se arată că procedura criticată se referă la faza dezbaterii generale în plenul Senatului a unei inițiative legislative, or, în această fază oricum nu pot fi propuse amendamente. În timpul dezbaterii generale, senatorii pot pune în discuție doar amendamentele depuse în termen la comisie, această reglementare păstrându-și valabilitatea în continuare. Se subliniază că între art.133¹ și art.35 alin.(1) lit.d) din Regulamentul Senatului există o legătură logică.

25. În privința posibilității Comitetului liderilor grupurilor parlamentare de a modifica procedura regulamentară de vot final, se subliniază că votul fiecărui lider de grup parlamentar este un vot ponderal în raport cu numărul total de senatori afiliați grupului respectiv. Grupul parlamentar fiind o structură internă a Senatului, votul liderilor pentru modificarea ad-hoc a unei proceduri de vot final exprimă de fapt votul fiecărui senator membru al grupului respectiv.

26. În concluzie, dispozițiile nou-introduse, care oferă Biroului permanent și Comitetului liderilor grupurilor parlamentare din Senat unele atribuții logistice pentru buna desfășurare a activităților structurilor de lucru interne ale acestei Camere, nu încalcă autonomia Camerei respective, funcția deliberativă, dreptul de vot al fiecărui senator și nu contravin niciunei alte prevederi constituționale.

CURTEA,

examinând sesizarea de neconstituționalitate, punctul de vedere al Biroului permanent al Senatului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, dispozițiile regulamentare criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr.47/1992, reține următoarele:

27. Curtea a fost sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.c) din Constituție și ale art.1, art.10, art.27-28 din Legea nr.47/1992, să se pronunțe asupra sesizării de neconstituționalitate.

28. **Obiectul controlului de constituționalitate**, astfel cum a fost formulat, îl constituie Hotărârea Senatului nr.16/2020 pentru completarea Regulamentului Senatului, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.252 din 26 martie 2020, în ansamblul său, și, în particular, dispozițiile art.110¹ și art.133¹ din Regulamentul Senatului. Având în vedere criticile de neconstituționalitate, Curtea constată că obiect al controlului îl reprezintă Hotărârea Senatului nr.16/2020, în ansamblul său, precum și, în special, art.I din aceasta, care are următorul cuprins:

„Regulamentul Senatului, aprobat prin Hotărârea Senatului nr.28/2005, republicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.992 din 23 noiembrie 2018, cu modificările ulterioare, se completează după cum urmează:

1. După articolul 110 se introduce un nou articol, articolul 110¹, cu următorul cuprins:

«Art.110¹

În situații excepționale prevăzute la art.133¹, procedura legislativă aplicabilă proiectelor de legi sau propunerilor legislative înscrise pe ordinea de zi este următoarea:

a) președintele de ședință anunță titlul inițiativei legislative supuse dezbaterii;

b) în cadrul dezbaterilor generale poate lua cuvântul câte un singur reprezentant al fiecărui grup parlamentar pentru maximum două minute; reprezentatul senatorilor neafiliați poate interveni pentru maximum un minut;

c) după încheierea dezbaterilor generale asupra fiecărei inițiative legislative înscrisă pe ordinea de zi urmează votul final. Se vor supune unui singur vot raportul, în întregime, și inițiativa legislativă. Această procedură de desfășurare a votului final poate fi modificată de Comitetul liderilor grupurilor parlamentare».

2. După articolul 133 se introduce un nou articol, articolul 133¹, cu următorul cuprins:

«Art.133¹

(1) În situații excepționale, constatate de către autoritățile abilitate, precum epidemiile, pandemiile, fenomenele naturale extreme, cutremure, acte de terorism și alte situații care fac imposibilă prezența parlamentarilor la sediul Senatului, ședințele biroului permanent al Senatului, ședințele comitetului liderilor grupurilor parlamentare, ședințele comisiilor permanente, precum și ședințele plenului Senatului se vor desfășura prin mijloace electronice, printr-o procedură care va fi stabilită prin hotărâre a Biroului permanent al Senatului. Rezultatul votului va fi consemnat de către secretarul general al Senatului și transmis, de îndată, senatorilor care au participat la vot și mass-mediei.

(2) Decizia declarării unei asemenea situații excepționale îi revine Biroului permanent al Senatului, după consultarea Comitetului liderilor grupurilor parlamentare».

29. Dispozițiile constituționale invocate în susținerea criticilor de neconstituționalitate sunt cele ale art.1 alin.(3) privind statul de drept și alin.(5) privind calitatea legii și privind principiile legalității și loialității constituționale, ale art.2 privind suveranitatea, ale art.61 alin.(1) privind rolul Parlamentului, ale art.64 privind organizarea internă a Parlamentului, ale art.67 privind cvorumul legal de desfășurare a ședințelor Parlamentului, ale art.68 alin.(2) privind declararea unor ședințe ale Parlamentului ca fiind secrete, ale art.92 alin.(2) și (3) privind atribuțiile Președintelui României în domeniul apărării, ale art.93 privind măsurile excepționale și ale art.142 alin.(1) privind rolul Curții Constituționale.

30. Examinând sesizarea de neconstituționalitate, Curtea constată că aceasta îndeplinește condițiile de admisibilitate prevăzute de art.146 lit.c) din Constituție, atât sub aspectul titularului dreptului de sesizare, aceasta fiind semnată de liderul Grupului parlamentar al Partidului Național Liberal din Senat, cât și sub aspectul obiectului său, acesta vizând art.I din Hotărârea Senatului nr.16/2020 pentru completarea Regulamentului Senatului, precum și hotărârea în ansamblul său.

31. Cu privire la faptul că sesizarea a fost trimisă direct Curții Constituționale de către Grupul parlamentar al Partidului Național Liberal din Senat, se reține că, potrivit art.27 alin.(2) din Legea nr.47/1992, **„(2) În cazul în care sesizarea se face de parlamentari, ea se trimite Curții Constituționale de secretarul general al Camerei din care aceștia fac parte, în ziua depunerii, iar Curtea Constituțională o va comunica, în termen de 24 de ore de la înregistrare, președinților celor două Camere, cu precizarea datei când va avea loc dezbaterea”**. Astfel, sub aspectul legalității sesizării, Curtea, în jurisprudența sa, a reținut că, deși sesizarea de neconstituționalitate a fost depusă direct la Curtea Constituțională, contrar art.27 alin.(2) teza întâi din Legea nr.47/1992, aceasta nu este o cauză de inadmisibilitate, ci una de neregularitate (a se vedea, *ad similibis*, Decizia nr.305 din 12 martie 2008,

publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.213 din 20 martie 2008, Decizia nr.729 din 9 iulie 2012 și Decizia nr.732 din 10 iulie 2012, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.480 din 12 iulie 2012, Decizia nr.735 din 24 iulie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.510 din 24 iulie 2012, Decizia nr.783 din 26 septembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.684 din 3 octombrie 2012, Decizia nr.805 din 27 septembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.736 din 31 octombrie 2012, și Decizia nr.312 din 20 mai 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.643 din 2 august 2019, par.27).

32. Curtea s-a considerat legal învestită cu sesizările de neconstituționalitate astfel depuse, drept care neregularitatea constatată nu poate fi convertită într-o cauză de inadmisibilitate. Prin urmare, Curtea constată că fost legal învestită cu soluționarea prezentei sesizări de neconstituționalitate.

33. În acest cadru, Curtea subliniază că toate subiectele de drept trebuie să fie animate de respectarea principiului legalității, element central al statului de drept, astfel că se impune ca aceste sesizări să fie transmise prin intermediul Secretariatului general al Camerei Deputaților/ Senatului, după caz, asigurându-se, astfel, atât certitudinea identității celui care formulează sesizarea, cât și a conținutului acesteia.

34. În ceea ce privește critica de neconstituționalitate extrinsecă formulată, Curtea reține că aceasta se referă la o chestiune care ține de modul în care s-a desfășurat ședința plenului Senatului din data de 26 martie 2020. Astfel, se arată că aceasta s-a desfășurat pe baza unei proceduri adoptate de Biroul permanent, în condițiile în care desfășurarea ședințelor plenului Senatului este reglementată de Regulamentul adoptat de plenul acestuia și, prin urmare, Hotărârea Senatului nr.16/2020 nu putea fi astfel adoptată.

35. În jurisprudența sa, Curtea a statuat că nu este competentă să se pronunțe asupra modului de aplicare a regulamentelor (a se vedea, în acest sens, Decizia nr.44 din 8 iulie 1993, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.190 din 10 august 1993, Decizia nr.68 din 23 noiembrie 1993, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.12 din 19 ianuarie 1994, Decizia nr.22 din 27 februarie 1995, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.64 din 7 aprilie 1994, Decizia nr.98 din 25 octombrie 1995, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.248 din 31 octombrie 1995, Decizia nr.710 din 6 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.358 din 28 mai 2009, Decizia nr.786 din 13 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.400 din 12 iunie 2009, Decizia nr.1.466 din 10 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.893 din 21 decembrie 2009, Decizia nr.209 din 7 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.188 din 22 martie 2012, Decizia nr.738 din 19 septembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.690 din 8 octombrie 2012, Decizia nr.260 din 8 aprilie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.318 din 11 mai 2015, paragraful 18, sau Decizia nr.223 din 13 aprilie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.349 din 6 mai 2016, paragrafele 33 și 34).

36. Curtea nu își poate extinde controlul asupra actelor de aplicare a regulamentelor, întrucât ar încălca însuși principiul autonomiei regulamentare al celor două Camere, instituit prin art.64 alin.(1) teza întâi din Constituție. În virtutea acestui principiu fundamental, aplicarea regulamentului este o atribuție a Camerei Deputaților/ Senatului, așa încât contestațiile deputaților privind actele concrete de aplicare a prevederilor regulamentului sunt de competența exclusivă a Camerei Deputaților/ Senatului, aplicabile, în acest caz, fiind căile și procedurile parlamentare stabilite prin propriul regulament (a se vedea, în acest sens, Decizia nr.128 din 6 martie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.189 din 8 martie 2019, paragraful 30).

37. Dispozițiile cuprinse în Regulamentul Camerei Deputaților/ Senatului nu sunt norme de referință în exercitarea controlului de constituționalitate (Decizia nr.137 din 20 martie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.404 din 11 mai 2018, paragraful 36, și Decizia nr.650 din 25 octombrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.97 din 7 februarie 2019, paragraful 215). În măsura în care dispozițiile regulamentare invocate în susținerea criticilor nu au relevanță constituțională, nefiind consacrate expres sau implicit într-o normă constituțională (a se vedea, în acest sens, Decizia nr.730 din 22 noiembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1043 din 29 decembrie 2017), aspectele invocate nu constituie probleme de constituționalitate, ci de aplicare a normelor regulamentare (a se vedea, în acest sens, și Decizia nr.307 din 28 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.293 din 4 mai 2012, sau Decizia nr.650 din 25 octombrie 2018, precitată, paragraful 215).

38. De principiu, în lipsa unei prevederi constituționale exprese și în temeiul autonomiei de care se bucură, Camera Deputaților/ Senatul, prin votul pe care îl dă asupra proiectului de hotărâre, acoperă viciile regulamentare de procedură ale acesteia, Curtea neavând competența ca ea însăși să cerceteze și să determine starea de fapt, pentru ca din constatările astfel efectuate să stabilească starea de constituționalitate a normei regulamentare (Decizia nr.467 din 28 iunie 2016, publicată în

Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.754 din 28 septembrie 2016, paragraful 42, sau Decizia nr.395 din 5 iunie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.502 din 21 iunie 2019, par.24).

39. Raportat la cauza de față, Curtea constată că art.64 alin.(1) teza întâi din Constituție prevede că organizarea și funcționarea fiecărei Camere se stabilesc prin regulament propriu, iar hotărârile privind regulamentele Camerelor se adoptă cu votul majorității membrilor fiecărei Camere [art.76 alin.(1) din Constituție]. Prin urmare, desfășurarea ședințelor Senatului constituie obiectul unei norme de nivel regulamentar. Însă faptul că desfășurarea unei ședințe a Senatului s-a realizat în mod regulamentar sau nu reprezintă o chestiune de aplicare a Regulamentului, care este acoperită prin votul senatorilor asupra ordinii de zi, a proiectelor de legi sau de hotărâri dezbătute în cursul ședinței. Curtea nu poate fi chemată să analizeze modul concret de desfășurare a ședinței de plen a Senatului și să concluzioneze dacă aceasta s-a desfășurat potrivit Regulamentului sau potrivit unor alte acte cu caracter normativ și de aici să deducă constituționalitatea sau neconstituționalitatea actelor normative adoptate. În cadrul acestei competențe, Curtea verifică constituționalitatea normei regulamentare, și nu modul în care s-a desfășurat ședința în care aceasta a fost adoptată sau constituționalitatea unei hotărâri/ proceduri adoptate de Biroul permanent.

40. Totodată, Curtea reține că desfășurarea ședinței Senatului potrivit unei proceduri particulare datorate instituirii stării de urgență, prin Decretul Președintelui României nr.195/2020, a avut un temei regulamentar, și anume art.35 alin.(1) lit.d) din Regulament, potrivit căruia Biroul permanent **pregătește și asigură desfășurarea în bune condiții a lucrărilor Senatului**. Biroul permanent al Senatului, în condițiile existenței situației de urgență decretate în temeiul art.93 din Constituție, a luat măsuri administrative necesare bunei organizări a activității ședinței Senatului din 26 martie 2020 pentru ca acesta să se poată întruni și să poată adopta o modificare a Regulamentului de natură a permite desfășurarea ședințelor sale după o procedură particulară. În lipsa acțiunii Biroului permanent și în absența unei prevederi regulamentare suplă care să vizeze funcționarea Senatului în condițiile situației de urgență, acesta ar fi fost pus în situația de a nu mai putea funcționa și de a nu-și îndeplini rolul său constituțional, contrar art.61 alin.(1) și art.93 din Constituție. Prin urmare, intervenția Biroului permanent, departe de a fi fost arbitrară, astfel cum autorul sesizării încearcă să acrediteze, a avut temei regulamentar și, chiar dacă a stabilit o procedură particulară de desfășurare a ședinței plenului Senatului din data de 26 martie 2020, a realizat o corectă aplicare a exigențelor care decurg din art.93 din Constituție, referitor la obligațiile implicite care incumbă autorităților publice pe perioada stării de urgență.

41. Curtea subliniază că autoritățile publice trebuie să își desfășoare activitatea potrivit dispozițiilor Constituției, chiar în condițiile stării de urgență decretate. Ele nu pot să își atribuie noi competențe sau să încalce competențele altor autorități publice, întrucât principiul legalității nu este limitat/ suspendat pe perioada stării de urgență. Deși decretul de instituire a stării de urgență nu reprezintă normă de referință în cadrul controlului de constituționalitate, competențele autorităților publice trebuie exercitate pe perioada acestei stări astfel încât să nu se aducă atingere sau să se pună în pericol valorile în considerare și salvagardarea cărora a fost emis decretul. Prin urmare, interpretarea prevederilor constituționale pe perioada stării de urgență trebuie realizată ținând cont de existența decretului de instituire a acesteia, ceea ce înseamnă că măsurile adoptate de autoritățile publice în marja lor de apreciere trebuie să susțină valorile aflate în pericol, fără a se încălca/ deroga/ suspenda prevederile Constituției.

42. În ceea ce privește criticile de neconstituționalitate intrinsecă referitoare la delegarea, prin efectul art.I [cu referire la art.133¹] din hotărâre, în favoarea Biroului permanent a competenței plenului Senatului de a stabili procedura de desfășurare prin mijloace electronice a ședințelor biroului permanent al Senatului, a ședințelor Comitetului liderilor grupurilor parlamentare, a ședințelor comisiilor permanente, precum și a ședințelor plenului Senatului, Curtea reține că textul criticat cuprinde o reglementare suplă/ flexibilă pentru a permite ca, în funcție de natura situației excepționale intervenite și a constrângerilor obiective existente, Biroul permanent să elaboreze procedurile necesare desfășurării activității Senatului prin mijloace electronice în situațiile care fac imposibilă prezența senatorilor la sediul Senatului. Așadar, procedura la care se face referire este una tehnică și vizează modul concret în care se desfășoară ședința prin utilizarea mijloacelor electronice, ținând seama de specificul/ particularitățile situației extraordinare intervenite. Desigur, plenul Senatului putea să adopte o hotărâre prin care să stabilească el însuși această procedură prin regulament în toate detaliile sale, însă este improbabil că se pot acoperi toate situațiile generate de decretarea stării de urgență/ asediu și că procedura referitoare la mijloacele electronice odată stabilită este aplicabilă indiferent de natura situației extraordinare intervenite. Mai mult, nu intră în atribuțiile Curții Constituționale să cenzureze o anumită opțiune de reglementare a Senatului.

43. Aspectele avute în vedere prin textul criticat reprezintă chestiuni secundare și de detaliere a procedurii de desfășurare a ședințelor prin mijloace electronice. Este adevărat că desfășurarea lucrărilor ședințelor Biroului permanent al Senatului, a ședințelor Comitetului liderilor grupurilor parlamentare, a ședințelor comisiilor permanente, precum și a ședințelor plenului Senatului reprezintă aspecte care țin de domeniul regulamentului, întrucât vizează organizarea și funcționarea fiecărei Camere [a se vedea art.64 alin.(1) teza întâi din Constituție], drept care dispozițiile art.110¹ și art.133¹ din Regulament, aplicabile pe perioada situației excepționale, reglementează liniile/ regulile principale după care se desfășoară ședințele și votul prin mijloace electronice, și anume (i) președintele de ședință anunță titlul inițiativei legislative supuse dezbaterii; (ii) în cadrul dezbaterilor generale poate lua cuvântul câte un singur reprezentant al fiecărui grup parlamentar pentru maximum două minute; reprezentatul senatorilor neafiliați poate interveni pentru maximum un minut; (iii) după încheierea dezbaterilor generale asupra fiecărei inițiative legislative înscrisă pe ordinea de zi urmează votul final. Se vor supune unui singur vot raportul, în întregime, și inițiativa legislativă.

44. Potrivit principiului autonomiei regulamentare, Parlamentul își stabilește organizarea și desfășurarea propriei activități, respectându-se, firește, normele constituționale aplicabile în astfel de situații [Decizia nr.44 din 8 iulie 1993, sau Decizia nr.85 din 13 februarie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.326 din 25 aprilie 2019, par.67]. Autonomia regulamentară constituie expresia statului de drept, a principiilor democratice și poate opera exclusiv în cadrul limitelor stabilite de Legea fundamentală. Autonomia regulamentară nu poate fi exercitată în mod discreționar, abuziv, cu încălcarea atribuțiilor constituționale ale Parlamentului sau a normelor imperative privind procedura parlamentară. Normele regulamentare reprezintă instrumentele juridice care permit desfășurarea activităților parlamentare în scopul îndeplinirii atribuțiilor constituționale ale forului legislativ și trebuie interpretate și aplicate cu bună-credință și în spiritul loialității față de Legea fundamentală (Decizia Curții Constituționale nr.209 din 7 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.188 din 22 martie 2012, sau Decizia nr.261 din 8 aprilie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.260 din 17 aprilie 2015, par.38).

45. În virtutea principiului autonomiei regulamentare a Parlamentului, consacrat de art.64 alin.(1) teza întâi din Constituție, orice reglementare privind organizarea și funcționarea Camerei Deputaților/ Senatului, care nu este prevăzută de Constituție, poate și trebuie să fie stabilită prin regulamentul propriu. Prin urmare, Camera Deputaților/ Senatul este suverană/ suveran în a adopta măsurile pe care le consideră necesare și oportune pentru buna organizare și funcționare a sa (a se vedea Decizia Curții Constituționale nr.667 din 18 mai 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.397 din 7 iunie 2011).

46. Textul Constituției nu stabilește nici procedura de desfășurare a ședințelor Camerelor Parlamentului și nici nivelul de detaliere a normelor regulamentare, astfel încât, deși este de dorit ca acestea să cuprindă prevederi cât mai exhaustive, o asemenea chestiune ține de opțiunea respectivei Camere a Parlamentului. Este de observat că dispozițiile regulamentare care privesc procedura comună de desfășurare a lucrărilor Camerei au un nivel ridicat de detaliere, pentru că ele stabilesc în mod primar modul de funcționare a Camerei, în schimb cele ce privesc procedura excepțională au un nivel mai redus de detaliere. Nu ține de rolul și competența Curții Constituționale să stabilească motivarea/ justificarea unei asemenea opțiuni regulamentare sau să stabilească ea însăși care este nivelul optim de detaliere a regulamentului. În consecință, atât timp cât procedura de desfășurare a lucrărilor Camerei aplicabilă în situații extraordinare cuprinde repere bine definite, nu se poate concluziona că un aspect al funcționării Camerei este reglementat printr-un alt act normativ, și nu prin chiar regulamentul respectivei Camere.

47. Astfel cum s-a arătat, Curtea nu trebuie să identifice ea însăși justificarea pentru opțiunea Camerei de realizare a unui nivel mai înalt/ mai redus de detaliere a procedurii, însă este lesne de înțeles că pentru situații excepționale este de dorit ca procedura să fie cât mai suplu și flexibil reglementată tocmai pentru ca ea să fie aptă să răspundă diverselor tipologii de situații excepționale intervenite. Este de observat că o procedură stabilită prin regulament poate fi modificată numai printr-o hotărâre adoptată de plenul Camerei respective, Senatul în cazul de față, ceea ce implică întrunirea unui cvorum și a unei majorități de vot la nivelul Camerei respective. O asemenea procedură de modificare a regulamentului imprimă o anumită stabilitate și rigiditate formală acestuia. În schimb, actele Biroului permanent au o suplețe mai mare, sunt mai mobile și adaptabile diverselor situații, având în vedere că adoptarea acestora se face prin întrunirea unui cvorum și a unei majorități de vot la nivelul Biroului permanent - compus din 13 senatori după regulile configurației politice a Camerei respective, astfel că fiecare grup parlamentar este reprezentat proporțional cu ponderea sa din Cameră. Prin urmare, formalizarea elementelor de detaliu în regulament ține de opțiunea Camerei respective, astfel că aceasta poate decide, în temeiul principiului autonomiei regulamentare, ca elementele de detaliu să nu fie formalizate în cuprinsul regulamentului, ci într-o procedură adoptată de Biroul permanent ce poate

fi adaptată mai ușor unor situații de fapt incerte, determinate, în cazul de față, de aplicarea art.93 din Constituție.

48. Cu privire la critica potrivit căreia noua reglementare stabilește desfășurarea ședințelor prin mijloace electronice, fără a le identifica, spre deosebire, de exemplu, de art.136 din Regulament, care, atunci când reglementează cu privire la mijloacele electronice, precizează că acestea constau într-o consolă și o cartelă/ un card magnetic de votare, cu afișarea electronică a votului, se constată că și aceasta vizează nivelul de detaliere necesar al normelor reglementare, astfel că ține de opțiunea Camerei să identifice expres mijlocul electronic sau, dimpotrivă, să lase la aprecierea Biroului permanent determinarea în mod concret a modului în care se aplică această prevedere regulamentară și să stabilească ce mijloc electronic dintre cele disponibile pe piață în acord cu evoluția tehnologică și cu normele de securitate a informațiilor este mai potrivit pentru desfășurarea ședințelor Camerei în condițiile situațiilor excepționale intervenite, de diferite naturi și intensități. Exhaustivitatea nu oferă întotdeauna predictibilitate, astfel că suplețea reglementării în ipoteza mai sus descrisă este, poate, de dorit.

49. *Prin urmare, având în vedere cele expuse, nu se poate reține încălcarea dispozițiilor constituționale ale art.1 alin.(3) privind statul de drept și alin.(5) privind cerințele de calitate ale actelor normative, ale art.2 privind suveranitatea, ale art.61 alin.(1) privind rolul Parlamentului și ale art.64 alin.(1) privind autonomia regulamentară a Camerelor Parlamentului.*

50. Cu privire la pretinsa afectare a dreptului senatorilor de a depune amendamente, Curtea constată că o asemenea critică este neîntemeiată, întrucât *delegarea dispusă prin textul regulamentului nu privește elementele fundamentale ale dezbaterii parlamentare*, ci aspecte tehnice ce țin de modul de desfășurare a ședințelor comisiilor permanente sau a ședințelor de plen. Practic, ceea ce se reproșează textului criticat este faptul că Biroul permanent va acționa cu încălcarea normelor de loialitate constituțională și, prin actul adoptat, va afecta elementele fundamentale ale dezbaterii parlamentare generic exprimate în principiul „opoziția se exprimă, iar majoritatea decide”. Or, prezumția este aceea că orice entitate, inclusiv Biroul permanent, va acționa cu respectarea normelor de loialitate constituțională, astfel că nu va depăși limitele delegării acordate și va adopta acte neconstituționale. Totodată, controlul de constituționalitate nu dispune, între componentele sale, și de posibilitatea de a extinde limitele lui dincolo de stricta observare a textelor constituționale, așa cum sunt ele formulate în Legea fundamentală, nefiind în măsură a-și întemeia cenzura pe simple eventualități [a se vedea, în acest sens, Decizia nr.718 din 29 decembrie 1997, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.396 din 31 decembrie 1997, Decizia nr.355 din 25 iunie 2014, paragrafele 41 și 42, și Decizia nr.1 din 12 ianuarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.57 din 19 ianuarie 2017, par.43]. *Prin urmare, nu se poate susține încălcarea art.8 din Constituție cu privire la pluralismul politic.*

51. Este adevărat că actele Biroului permanent nu sunt supuse controlului de constituționalitate, însă există alte forme de sancționarea a unui eventual abuz al acestora – retrimiteră proiectului de lege la comisia sesizată în fond sau respingerea proiectului de lege de către plen. Mai mult, în acord cu jurisprudența Curții Constituționale, dacă textele reglementare permit sau deschid calea unor interpretări neconstituționale, ele pot fi constatate ca fiind neconstituționale, întrucât creează premisele normative ale unor asemenea interpretări (a se vedea *mutatis mutandis* Decizia nr.841 din 10 decembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.110 din 12 februarie 2016, sau Decizia nr.276 din 10 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.572 din 28 iulie 2016). Or, în cauză, autorul sesizării nu demonstrează existența unei posibile interpretări neconstituționale rezultate din delegarea de competență stabilită de plenul Senatului în favoarea Biroului permanent, ci anticipează un ipotetic conținut neconstituțional al viitoarelor reglementări. *Prin urmare, nu se încalcă art.142 alin.(1) și art.146 lit.c) din Constituție cu privire la rolul și atribuțiile Curții Constituționale, aceasta menținându-și competența de a efectua un control de constituționalitate asupra textului regulamentar în măsura în care acesta creează premisele unor interpretări neconstituționale la nivelul Biroului permanent.*

52. Cu privire la susținerea potrivit căreia textul criticat nu identifică toate situațiile excepționale pe durata cărora Biroul permanent își poate exercita noua competență decizională și nici autoritățile competente să constate acele situații excepționale de natură să facă imposibilă prezența senatorilor la sediul Senatului, Curtea constată că acestea sunt neîntemeiate. În redactarea textului criticat nu sunt specificate în mod expres nici situațiile excepționale în care se aplică procedura de dezbateră prin mijloace electronice și nici autoritățile publice care o pot constata. Mai mult, chiar dacă redactarea textului este destul de atipică prin trimiterea la noțiuni poate prea vagi și generice dacă ele sunt citite/ analizate într-un mod singular și izolat, totuși, trimiterea generică la situațiile descrise prin textul criticat nu conferă acestuia un caracter imprevizibil, pentru că, din coroborarea lor și având în vedere enumerarea cu caracter exemplificativ conținută în redactarea textului criticat, se poate concluziona că acesta nu poate viza decât situațiile cu grad mare de abatere de la obișnuit în raport cu

care autoritățile statului au instituit măsuri corespunzătoare. Nu este vorba despre o situație extraordinară care a dus la adoptarea unei ordonanțe de urgență sau de vreo solicitare a întrunirii Parlamentului în sesiune extraordinară, adică despre situații care vizează urgența reglementării într-un anumit domeniu, **ci de situații care, potrivit Constituției, fac obiectul unei declarații distincte și exprese a autorităților publice competente în considerarea apariției unei amenințări la adresa statalității, a ordinii constituționale sau a drepturilor și a libertăților fundamentale.** Or, aceste situații pot fi numai cele stabilite prin art.92 și 93 din Constituție, respectiv mobilizarea parțială și generală, starea de război, starea de asediu și starea de urgență (a se vedea art.1 și art.2 din Legea nr.355/2009 privind regimul stării de mobilizare parțială sau totală a forțelor armate și al stării de război, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.805 din 25 noiembrie 2009, precum și art.2 și art.3 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.1/1999 privind regimul stării de asediu și regimul stării de urgență, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.22 din 21 ianuarie 1999).

53. Totodată, Curtea reține că art.92 alin.(4) și art.93 alin.(2) din Constituție stabilesc că Parlamentul funcționează pe toată durata acestor stări și că, dacă nu se află în sesiune, se convoacă de drept, ceea ce înseamnă că **regulamentele parlamentare trebuie să cuprindă prevederi corespunzătoare care să permită funcționarea Parlamentului și în aceste situații de criză.**

54. Senatul putea identifica în mod expres situațiile în considerarea cărora se aplică procedura de desfășurare a ședinței prin mijloace electronice sau autoritățile publice care constată aceste situații, însă trimiterea generică operată nu presupune ca destinatarul normei să nu poată la rândul său să identifice aceste situații/ autorități. Este o opțiune a plenului Senatului să reglementeze în modul arătat ipoteza normei criticate. Faptul că norma regulamentară putea fi redactată mai exact nu echivalează automat cu încălcarea cerințelor de calitate a actelor normative, ci trebuie analizat dacă redactarea aleasă este suficient de previzibilă pentru a se înțelege ipoteza normei.

55. Prin Decizia nr.828 din 13 decembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.185 din 28 februarie 2017, par.46 și 47, și Decizia nr.312 din 20 mai 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.643 din 2 august 2019, par.36, Curtea a analizat exigențele de calitate a actelor normative în raport cu o hotărâre a plenului celor două Camere și a observat că, în jurisprudența sa (Decizia nr.316 din 9 mai 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.651 din 8 august 2017, paragraful 23), semnificația noțiunii de „previzibilitate” depinde într-o mare măsură de conținutul normei juridice despre care este vorba, de domeniul pe care îl acoperă, precum și de numărul și calitatea destinatarilor săi. O deficiență redacțională care vizează acuratețea exprimării nu imprimă în mod necesar actului normativ în cauză un caracter imprevizibil dacă destinatarii acestuia, având în vedere calitatea lor [parlamentari], pot cu ușurință determina sensul dispoziției normative.

56. Raportând cele expuse la cauza de față, Curtea constată că destinatarii normei juridice analizate sunt senatorii, care pot identifica și determina cu ușurință sensul ipotezei acesteia, având în vedere limbajul folosit (care este unul accesibil și care exemplifică o serie de situații excepționale), necesitatea coroborării caracterului general al exprimării cu prevederile art.92 și 93 din Constituție, respectiv ale Ordonanței de urgență a Guvernului nr.1/1999 și ale Legii nr.355/2009, precum și gradul ridicat de abateri de la obișnuit pe care îl implică desfășurarea prin mijloace electronice a ședințelor plenului Camerei, ale comisiilor permanente etc.

57. Totodată, chiar și în ipoteza intervenirii stării de mobilizare, stării de război, stării de asediu sau stării de urgență, ședințele plenului/ comisiilor permanente nu se desfășoară automat prin mijloace electronice, ci este nevoie ca, prin natura lor, evenimentele care se succed pe perioada stării de mobilizare, a stării de război, a stării de asediu sau a stării de urgență să facă imposibilă prezența parlamentarilor la sediul Senatului. Se poate întâmpla ca o stare de urgență decretată să vizeze evenimente care nu împiedică prezența senatorilor la sediul Senatului pe perioada încuviințată, astfel că, în acest caz, se aplică principiul potrivit căruia ședințele se desfășoară cu participarea fizică a senatorilor la sediul Senatului. De aici rezultă și sensul alineatului (2) al art.133¹, care prevede că „Decizia declarării unei asemenea situații excepționale îi revine Biroului permanent al Senatului, după consultarea Comitetului liderilor grupurilor parlamentare”. Astfel, decizia la care face referire textul anterior redat nu vizează instituirea/ declararea stării de mobilizare, a stării de război, a stării de asediu sau a stării de urgență de către Biroul permanent, ci stabilirea acelor situații care nu permit prezența fizică a senatorilor la sediul Senatului, în condițiile în care a fost instituită/ declarată starea de mobilizare, starea de război, starea de asediu sau starea de urgență, după caz. O asemenea competență a Biroului permanent nu vizează exercitarea suveranității naționale sau exercitarea suveranității în nume propriu de către un grup, constituit în Biroul permanent al unei Camere, din contră luarea deciziei desfășurării ședințelor plenului prin mijloace electronice reprezintă o măsură tehnică și urgentă care asigură continuitatea funcționării Parlamentului, premisă necesară exercitării suveranității naționale de către Parlament. În caz contrar, s-ar ajunge la împiedicarea acestuia să își exercite rolul său constituțional, cu efecte directe asupra art.2 alin.(1) din Constituție.

58. Cu privire la critica potrivit căreia procedura de desfășurare a ședințelor plenului prin mijloace electronice, adoptată prin Hotărârea Biroului permanent nr.8/2020, prevede, totuși, prezența unor parlamentari la ședința de plen a Senatului, la prezidiu, fapt de natură să creeze confuzie în aplicarea art.133¹ din Regulament, întrucât nu sunt stabilite criteriile pe baza cărora unii parlamentari pot fi prezenți la lucrările plenului, iar alții s-ar afla în imposibilitatea de a fi prezenți, determinată de existența unei situații excepționale, Curtea constată că, în realitate, se critică o hotărâre a Biroului permanent, și nu regulamentul, iar aspectele invocate nu au relevanță constituțională, întrucât se referă la aplicarea art.124 alin.(1) și (2) din Regulament, potrivit căruia „(1) Ședința Senatului este deschisă de președinte sau de vicepreședinte care îl înlocuiește. (2) Președintele este asistat de 2 secretari aparținând, de regulă, unul majorității și celălalt opoziției”, încercându-se, astfel, acreditarea ideii că printr-o hotărâre a Biroului permanent se derogă de la Regulament, în condițiile în care hotărârea vizează aspecte tehnice, ce nu influențează regulile de cvorum, conducere a ședinței sau de majoritate de vot existente în procedura generală.

59. *Având în vedere cele expuse, nu se poate constata încălcarea art.1 alin.(5) din Constituție, sub aspectul cerințelor de claritate, precizie și previzibilitate ale actelor normative.*

60. Cu privire la critica potrivit căreia noua procedură nu permite nici verificarea cvorumului de ședință și nici stabilirea pe calea votului a caracterului public/ secret al ședinței, nefiind reglementate criteriile în funcție de care se decide caracterul public/ secret al ședinței și modalitatea în care se asigură controlul democratic din partea alegătorilor asupra activităților și actelor adoptate de plenul Senatului, ceea ce ar încălca art.1 alin.(5), art.67 și art.68 alin.(2) din Constituție, Curtea constată, din nou, că această critică vizează, pe de o parte, Hotărârea Biroului permanent nr.8/2020, care nu poate face obiectul controlului de constituționalitate, și, pe de altă parte, modul tehnic prin care se stabilește cvorumul de ședință, respectiv faptul că confirmarea cvorumului se realizează telefonic odată cu desfășurarea procedurii de vot, și nu odată cu începerea ședinței de plen. Or, atât timp cât art.67 și 76 din Constituție prevăd că numai la adoptarea legii este nevoie de un anumit cvorum și majoritate de adoptare, rezultă, fără dubiu, că textul Constituției nu impune aceleași cerințe și cu privire la dezbaterile legii. Astfel, adoptarea legii, ca parte a procesului legislativ, vizează votul final exercitat de către Parlament asupra ansamblului legii (Decizia nr.1237 din 6 octombrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.785 din 24 noiembrie 2010). Or, în aceste condiții, reglementarea criticată corespunde exigențelor art.67 din Constituție. Totodată, se reține că, potrivit art.120 din Regulament, ședințele Senatului sunt publice, cu excepția cazurilor în care, la cererea președintelui, a unui grup parlamentar sau a cel puțin 20 de senatori, se hotărăște, cu votul majorității senatorilor prezenți, ca acestea să fie secrete. Prin urmare, în condițiile existenței unei asemenea cereri depuse, plenul Senatului urmează să voteze cu privire la aceasta, neexistând vreo interdicție sau o imposibilitate tehnică de natură să împiedice votul prin mijloace electronice. Se poate astfel stabili caracterul secret al ședinței de plen, care urmează să se desfășoare potrivit celor hotărâte.

61. *Prin urmare, nu se poate susține încălcarea dispozițiilor constituționale ale art.1 alin.(5) privind cerințele de calitate ale actelor normative, ale art.67 privind cvorumul de prezență și ale art.68 alin.(2) privind competența Camerelor de a stabili caracterul secret al unor ședințe.*

62. Cu privire la critica adusă art.I [cu referire la art.110¹] din hotărâre, referitoare la încălcarea funcției deliberative a Parlamentului, prevăzută de art.61 alin.(1) din Constituție, prin cumularea votului final cu votul asupra raportului și interzicerea dreptului de a depune amendamente ori de a dezbate conținutul normativ al legii, Curtea constată că, în realitate, această critică vizează, pe de o parte, Hotărârea Biroului permanent nr.8/2020, care nu poate face obiectul controlului de constituționalitate, și, pe de altă parte, o poziție subiectivă a autorului sesizării, având în vedere că, de principiu, în procedura comună nu se pot depune amendamente în ședința de plen, cu excepția cazurilor deosebite. În acest sens, art.104 din Regulament prevede că „(1) În faza dezbaterii generale în plen a proiectului sau a propunerii legislative nu pot fi propuse amendamente.

(2) În cazuri deosebite, prin votul majorității senatorilor, se poate aproba depunerea de amendamente și în timpul dezbaterii în plen a proiectului de lege sau a propunerii legislative”.

63. Or, procedura de desfășurare a ședinței prin mijloace electronice reprezintă, astfel cum s-a arătat, un set de măsuri cu caracter organizatoric, care nu vizează dreptul senatorilor de a depune amendamente, drept intrinsec legat de mandatul de putere publică cu care aceștia sunt investiți, astfel că nimic nu împiedică depunerea amendamentelor la comisia sesizată în fond și, în situații deosebite, să se dea un vot asupra amendamentului depus în timpul dezbaterii în plen.

64. În jurisprudența sa, Curtea a subliniat că modul de organizare/ desfășurare a activității Camerei respective cu privire la depunerea, dezbaterile și votarea acestora este o chestiune care excedează controlului de constituționalitate (Decizia nr.137 din 20 martie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.404 din 11 mai 2018, par.54). Mai mult, invocarea art.8 din Constituție privind pluralismul politic în legătură cu această critică nu este pertinentă, întrucât, eventual, textul

constituțional incident ar fi fost art.74 privind inițiativa legislativă, dreptul de a depune amendamente derivând din dreptul de inițiativă legislativă (Decizia nr.474 din 28 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.590 din 3 august 2016, paragraful 37, sau Decizia nr.137 din 20 martie 2018, par.46).

65. Se mai critică faptul că procedura de desfășurare a votului final poate fi modificată de Comitetul liderilor grupurilor parlamentare, ceea ce ar realiza un transfer de competențe constituționale de la Parlament către un organ politic fără rol de conducere și fără atribuții de lucru în respectiva Cameră, fapt care încalcă art.64 alin.(1) din Constituție, precum și statul de drept, cu referire la principiul legalității.

66. Cu privire la această critică, Curtea reține că, potrivit art.106 alin.(4) din Regulament, după terminarea dezbaterilor asupra modificărilor și completărilor operate de comisia sesizată în fond, raportul, în întregime, se supune votului și, după aceasta, proiectul de lege în întregime se supune votului final. Prin urmare, în procedura generală de votare, Senatul se exprimă printr-un vot distinct asupra raportului și printr-un alt vot distinct asupra proiectului/ propunerii legislative.

67. Textul criticat prevede că se vor supune unui singur vot raportul, în întregime, și inițiativa legislativă în situațiile excepționale stabilite la art.133¹ din Regulament, situații în care votul are loc prin mijloace electronice. Astfel, în procedura excepțională de votare desfășurată prin mijloace electronice nu mai există două voturi distincte exprimate, ci unul singur. Curtea subliniază că există o conexiune logică și rațională între textele art.110¹ și art.133¹ din Regulament, prin intermediul normei de trimitere, astfel că aceasta vizează situațiile excepționale în considerarea cărora Biroul permanent a hotărât ca desfășurarea ședințelor plenului Senatului să se realizeze prin mijloace electronice.

68. Art.110¹ lit.c) teza finală din Regulament prevede că „*Această procedură de desfășurare a votului final poate fi modificată de Comitetul liderilor grupurilor parlamentare*”, ceea ce înseamnă că acest comitet al liderilor grupurilor parlamentare, cu majoritatea rezultată din ponderea votului fiecărui membru prezent, poate opta între această procedură ce implică un singur vot, care este regula în ipoteza art.133¹, și cea generală ce implică două voturi distincte. *Este o normă juridică dispozitivă cu caracter permisiv, și nu una imperativă.* Regulamentul lasă la latitudinea Comitetului liderilor grupurilor parlamentare criteriile după care face această opțiune, opțiune care poate viza proiectele și propunerile legislative din întreaga ședință de plen sau pentru anumite proiecte și propuneri legislative. Poziția liderilor grupurilor parlamentare nu reprezintă o opțiune singulară și izolată a acestora, ci a grupului parlamentar pe care îl reprezintă, astfel încât aceștia se bazează pe ponderea grupului lor parlamentar. Prin urmare, Comitetului liderilor grupurilor parlamentare poate opta, în mod legitim, între o procedură ce implică un singur vot asupra raportului și a proiectului/ propunerii legislative, care este regula în ipoteza art.133¹, și cea generală ce implică două voturi distincte. Prin urmare, **acest text nu se referă la faptul că însăși dispoziția normativă a Regulamentului poate fi modificată prin hotărârea Comitetului liderilor grupurilor parlamentare, ci la dreptul de opțiune al acestuia între cele două proceduri existente.**

69. Totodată, Curtea mai reține că, asemenea Camerei Deputaților și Senatului, toate organele Camerelor Parlamentului (Comitetul liderilor grupurilor parlamentare, Biroul permanent, comisiile permanente, comisiile de anchetă) au prin excelență un caracter politic și se compun conform configurației politice a Camerei respective, astfel că acordarea unei asemenea competențe Comitetului liderilor grupurilor parlamentare nu pune nicio problemă de constituționalitate. Din contră, numai dacă această competență s-ar fi acordat unui organ nepolitic, spre exemplu, Secretariatului general al Camerei respective, atunci, într-adevăr, ar fi existat o problemă de constituționalitate, și anume o ingerință în desfășurarea activității Camerei. Însă, în condițiile date, având în vedere că un organ politic este cel care decide aplicabilitatea procedurii speciale sau a celei generale în cadrul procedurii de vot, Senatul nu a făcut altceva decât să dea expresie autonomiei sale regulamentare, cu respectarea principiului configurației politice și a statului de drept.

70. Prin urmare, textul criticat nu încalcă nici art.64 alin.(1) din Constituție cu privire la sfera normelor regulamentare și nici art.1 alin.(3) și alin.(5) cu referire la statul de drept și principiul legalității.

71. Pentru considerentele arătate, în temeiul art.146 lit.c) și al art.147 alin.(4) din Constituție, precum și al art.1-3, art.11 alin.(1) lit.A.c), al art.27 alin.(1) și al art.28 alin.(2) din Legea nr.47/1992, cu majoritate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca neîntemeiată, sesizarea de neconstituționalitate și constată că dispozițiile art.I din Hotărârea Senatului nr.16/2020 pentru completarea Regulamentului Senatului, precum și hotărârea în ansamblul său sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică președintelui Senatului și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 6 mai 2020.

OPINIE SEPARATĂ

În dezacord cu soluția pronunțată de Curtea Constituțională formulăm prezenta opinie separată, considerând că sesizarea de neconstituționalitate cu privire la Hotărârea Senatului nr.16 din data de 26 martie 2020 trebuia admisă cel puțin cu privire la articolul 110¹ introdus în Regulamentul Senatului pentru următoarele motive:

Articolul 110¹ din Regulamentul Senatului introdus prin Hotărârea Senatului nr.16 din data de 26 martie 2020 instituie posibilitatea Comitetului liderilor grupurilor parlamentare de a decide cu privire la o etapă din procedura legislativă care este de competența decizională a plenului Senatului, anume procedura de desfășurare a votului final asupra inițiativelor legislative, contravenind astfel principiilor statului de drept și legalității actelor normative prevăzute de art.1 alin.(3) și (5) din Constituție, precum și principiului autonomiei regulamentare a Senatului prevăzut de art.64 din Constituție.

1. Hotărârea Senatului nr.16 din data de 26 martie 2020 s-a intitulat „hotărâre privind modificarea și completarea Regulamentului Senatului aprobat anterior prin Hotărârea Senatului nr.28/2005 și republicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.992 din 23 noiembrie 2018, cu modificările și completările ulterioare”. De vreme ce Hotărârea Senatului nr.16/2020 a modificat dispoziții cuprinse în Regulamentul Senatului ea trebuia să se bucure de un regim juridic identic cu cel al actului normativ pe care îl modifică. Așa cum rezultă din documentele atașate sesizării de neconstituționalitate, Hotărârea Senatului nr.16/2020 a fost adoptată prin utilizarea unei proceduri de vot care nu era în vigoare la data de 26 martie 2020 în considerarea stării de urgență în care se afla România la acea dată, dar a fost adoptată de plenul respectivei Camere parlamentare și de aceea Curtea Constituțională a considerat că ea exprimă autonomia decizională a Senatului. Hotărârea Senatului nr.16/2020 a adăugat două articole la Regulamentul Senatului, respectiv art.110¹ care completează regulile referitoare la procedura adoptării legilor și art.133¹ care completează reglementarea modului de desfășurare a ședințelor Senatului.

2.1. Art.110¹ adăugat la Regulamentul Senatului modifică procedura de desfășurare a votului final asupra legilor, arătând că acesta va purta nu doar asupra inițiativei legislative, ci simultan și asupra raportului în integralitatea sa. O astfel de comprimare a două etape anterior distincte în cadrul procedurii legislative desfășurată în cadrul Senatului poate fi justificată de ipoteza normativă a art.110¹ alin.1 din Regulament, care arată că astfel de proceduri derogatorii sunt aplicabile doar „în situații excepționale prevăzute la art.133¹”.

2.2. Însă teza finală a art.110¹ alin.1 din Regulamentul Senatului anulează această interpretare de vreme ce permite modificarea procedurii legislative simultane, anterior reglementată în materia votului final asupra inițiativelor legislative, prin voința liberă a Comitetului liderilor grupurilor parlamentare. Altfel spus, plenul Senatului a stabilit prin Regulament o procedură legislativă specială pe durata situațiilor excepționale tocmai în considerarea caracterului special al acestor situații excepționale, dar Comitetul liderilor grupurilor parlamentare, organ politic al Senatului care nu este nici organ de conducere și nici organ de lucru al Camerei, poate decide altfel, oricând și orice altceva de vreme ce Regulamentul Senatului nu face nicio altă mențiune. Fraza finală a art.110¹ alin.1 din Regulamentul Senatului nu precizează nimic cu privire la conținutul deciziei ce poate fi luată de Comitetul liderilor grupurilor parlamentare; nimic referitor la momentul în care această decizie poate fi adoptată și, deci, anume când poate Comitetul liderilor grupurilor parlamentare interveni în procedura legislativă; nimic cu privire la forma prin care ea va fi adusă la cunoștința plenului Senatului pentru ca acesta să poată vota în cunoștință de cauză etc. Opinia majoritară a considerat că aceasta este o normă cu caracter permisiv și nu una imperativă, iar Comitetul liderilor grupurilor parlamentare are doar posibilitatea de a alege între **votul final simultan** asupra inițiativei legislative și raportului și **votul distinct** asupra inițiativei legislative, după ce în prealabil va fi fost dat un vot asupra raportului. Dacă aceasta ar fi fost intenția senatorilor ea ar fi trebuit să fie clar exprimată în Regulament prin menționarea celor două opțiuni. Dacă aceasta este singura interpretare în care textul Regulamentului ar fi constituțional, decizia Curții Constituționale ar fi trebuit să o includă în cadrul unui dispozitiv interpretativ. Însă în absența oricărei precizări sau a oricărui criteriu care să poată orienta plenul Senatului cu privire

la procedura după care se va desfășura votul final asupra inițiativelor legislative, rămân deschise toate posibilitățile și Comitetul liderilor grupurilor parlamentare poate decide ca votul final asupra unei inițiative legislative să se desfășoare fie așa cum a interpretat Curtea Constituțională, fie oricum altfel decât este deja prevăzut în Regulament. Iar această decizie a Comitetului liderilor grupurilor parlamentare poate fi luată oricând în timpul desfășurării procedurii legislative, plenul Senatului neavând niciun indiciu cu privire la modalitatea în care își va finaliza procedura legislativă. O astfel de redactare a textului referitor la etapa finală a procedurii legislative, neclară, imprecisă și care permite mai multe interpretări, dintre care unele vădit arbitrare și deci contrare previzibilității inerente în orice stat de drept, contravine art.1 alin.(3) și (5) din Constituție. În plus, prin faptul că modificarea procedurii legislative este lăsată la latitudinea Comitetului liderilor grupurilor parlamentare se încalcă și autonomia decizională a parlamentului protejată de art.64 din Constituție, fraza finală din art.110¹ alin.1 din Regulamentul Senatului operând o veritabilă delegare de atribuții decizionale din competența plenului Senatului, care a stabilit deja prin Regulament o procedură cu privire la votul final asupra inițiativelor legislative, în competența unui organ politic al Senatului, care nu este nici organ de conducere și nici organ intern de lucru al Camerei, și care își formalizează procesele decizionale prin acte politice fără rangul sau regimul juridic al unui regulament parlamentar, neputându-l modifica.

2.3. În acest context apreciem că sunt relevante cele reținute de Curtea Constituțională în decizia nr.128/2019:

„În ansamblul normelor constituționale, dispozițiile care cuprind reguli cu caracter procedural incidente în materia legiferării se corelează și sunt subsumate principiului legalității, consacrat de art.1 alin.(5) din Constituție, la rândul său acest principiu stând la temelia statului de drept, consacrat expres prin dispozițiile art.1 alin.(3) din Constituție. De altfel, și Comisia de la Veneția, în raportul intitulat Rule of law checklist, adoptat la cea de-a 106-a sesiune plenară (Veneția, 11—12 martie 2016), reține că procedura de adoptare a legilor reprezintă un criteriu în aprecierea legalității, care constituie prima dintre valorile de referință ale statului de drept (pct.II A5). Sub acest aspect sunt relevante, între altele, potrivit aceluiași document, existența unor reguli constituționale clare în privința procedurii legislative, dezbaterile publice ale proiectelor de legi, justificarea lor adecvată, existența evaluărilor de impact înainte de adoptarea legilor. Referitor la rolul acestor proceduri, Comisia reține că statul de drept este legat de democrație prin faptul că promovează responsabilitatea și accesul la drepturile care limitează puterile majorității.

Altfel spus, reglementarea unor reguli clare în privința procedurii legislative, inclusiv la nivelul Legii fundamentale, și respectarea regulilor astfel stabilite constituie o garanție împotriva abuzului de putere al majorității parlamentare, așadar, o garanție a democrației. În măsura în care normele privind procedura legislativă au consacrat constituțională, Curtea Constituțională este competentă să se pronunțe asupra modului în care legile adoptate de Parlament le respectă și să sancționeze în mod corespunzător încălcarea lor.”

Pentru aceste motive considerăm că articolul 110¹ din Regulamentul Senatului introdus prin Hotărârea Senatului nr.16 din data de 26 martie 2020 și care instituie posibilitatea Comitetului liderilor grupurilor parlamentare de a decide cu privire la procedura de desfășurare a votului final asupra inițiativelor legislative contravine principiilor statului de drept și legalității actelor normative prevăzute de art.1 alin.(3) și (5) din Constituție, precum și principiului autonomiei regulamentare a Senatului prevăzut de art.64 din Constituție.

JUDECĂTORI,

dr. Livia Doina Stanciu

prof.univ.dr. Elena-Simina Tănăsescu